

Nr. 2 | Februari 2012 |
34ste jaargang |
verschijnt niet in augustus |
P 408.654

Wegen en kruispunten

Verenigde Protestantse
Kerk in België
vpkb.be

Inhoud

Schriftwerk - Woord van de voorzitter

De achterkant van de wet - 2	blz. 3
Kruispunten...	blz. 3

In het vizier: Wegen en kruispunten

Veertig dagen	blz. 4
Oasen in de Veertigdagentijd	blz. 6

Coördinaties

Jodendom-Christendom	blz. 7
Administratie en Financiën/Archieven	blz. 12

Reeks: Tien geboden

Maak u geen gesneden beelden	blz. 8
------------------------------	--------

Predikanten

Een schip als een klooster	blz. 10
----------------------------	---------

Aankondigingen

Profetie en Moderniteit	blz. 13
-------------------------	---------

Advertentie

Roeselare zoekt predikant	blz. 15
---------------------------	---------

Protestantse Omroep	blz. 16
---------------------	---------

Uit de redactie

Als peuter al leerden we het met trots: tot tien tellen. Bij de telling van de Tien Geboden zou dat dus geen probleem hoeven te zijn. Echter, zoals blijkt uit het artikel van Dick Wursten: "Waar is het beeldverbod gebleven?", niets is minder waar. Al betreft dat geen rekenkundig maar een theologisch probleem: moet het beeldverbod apart geteld worden of is het een onderdeel van het eerste gebod? Niet zomaar een kwestie van tellen, maar ook van betekenis!

Wat die betekenis betreft: Peter Janssen wijst erop dat het gebod *geen gesneden beelden maken* niet alleen begrepen kan worden in materiële zin (beelden van hout of steen) maar ook betrekking kan hebben op onze denkbeelden. Op hoe wij ons God voorstellen. Geen overbodig gebod(sonderdeel). Want aangaande God bestaan er veel *gesneden* (denk)beelden: strakke, precies omlinjnde voorstellingen: *zo is God*. Dat geldt zeker voor fundamentalistische beelden van God, maar is tevens de valkuil voor iedere gelovige van alle tijden en strekkingen: zich God in te beelden alsof je precies weet hoe Hij/Zij is. Lezend in de Schrift horen we echter dat God altijd weer anders is dan wij denken...

Dick Wursten vestigt in dit nummer ook onze aandacht op het geheugen. Een *archief* dat heden en verleden wezenlijk verbindt: *geven we ons daar geen rekenschap van, dan hollen we onszelf voorbij*. Dat geldt niet alleen voor onszelf, maar ook voor de kerk. En ja, ook wel een beetje voor KERKMOZAÏEK. Zie daarom: <http://www.hipgo.be/kerkmozaiek/>

Als deze editie op uw mat valt zitten we weer in de Veertigdagentijd, vastentijd. Niet alleen letterlijk. Van Henk van Andel horen we dat vasten ook kan zijn: leeg worden (van wat in de weg staat, haat, hebben en houden...) om vol te worden (van bevrijding, liefde, houden van...).

De redactie wenst u een gezegende tijd-naar-Pasen-toe.

Namens de redactie,
Ernst VEEN.

De Achterkant van de wet - 2

Wees daarom niet al te rechtvaardig en meet jezelf geen overdreven wijsheid aan. Waarom zou je jezelf te gronde richten? (Prediker 7:16)

De Bijbel staat vol van oproepen om rechtvaardig te zijn. Het is een uitvloeisel van de geboden en de idealen van de profeten. Soms ergeren de profeten zich zelfs aan de liturgische rompslomp en geven de voorkeur aan het goede doen. Ze kunnen zich niets ergers voorstellen dan het volk Israël dat zich van de wet vervreemdt.

Maar het kan te gortig worden. Dat maakt de Prediker ons met zoveel woorden duidelijk. Nu is het een apart boek, dat geef ik toe. Er zitten fatalistische trekken in en de schrijver durft veel te relativiseren. Toch blijft het een boek van het Oude Testament. Het vindt nog steeds dat de wet onze beste oriëntatie is. Maar er is een houding mogelijk, die maakt dat het recht zijn doel voorbijschiet. Het leven mag er niet op stuklopen. Enerzijds zal de Prediker denken aan het genieten, dat in alles niet vergeten mag worden. 'Geniet het leven met de vrouw die gij liefhebt'. Anderzijds bedoelt hij het doorslaan in de vervulling van de geboden. Een leven dat verslijt aan het najagen van de perfectie in de plicht mist kennelijk iets. De psychologie bevestigde dat in de laatste decennia op een onverwachte manier: wie zijn leven opoffert aan de naaste hunkert daarin eigenlijk naar een beetje liefde voor zichzelf.

Maar misschien ligt het nog simpeler. Een paar verzen verderop zegt de Prediker: 'zei ik: ik wil wijs worden, dan was zij des te verder van mij weg'. (Prediker 7:23) Zou hetzelfde voor rechtvaardigheid kunnen gelden? Zodra wij het recht nastreven drijft het van ons weg. Dan zou de betekenis dus zijn: men is rechtvaardig of niet, maar men kan het niet willen zijn. Organiseren we de rechtvaardigheid al te fanatiek en al te bureaucratisch, dan verliezen we het hart ervan. Het hart van de rechtvaardigheid zou dan een soort menselijkheid zijn die vanzelf spreekt en niet dwingend van aard is.

De consequentie van dit alles is nog vervelender dan we al dachten. We worden van een teveel aan geboden niet alleen onecht en overdreven, maar we ruïneren er onszelf mee. En dan is de balans in het leven zoekgeraakt.

Ds. Leendert BOSGRA

Kruispunten...

Twee wegen, vier richtingen. Zo eenvoudig was een kruispunt, maar is het lang niet meer. Het zijn oorden van gevaar, getooid met creatieve manieren om niet tegen elkaar te botsen. Dat kruispunten gevaarlijk zijn, is niet nieuw. In het verhaal van Goethe sluit dokter Faust zijn akkoordje met Mefisto op een kruispunt bij Wittemberg in Duitsland. En ook Marieke van Nieumegen doet dat bij Nijmegen. In de Middeleeuwen werden zelfmoordenaars op kruispunten begraven. En de duivel kon er spreken door op een kruispunt een stukje loek te begraven. Kruispunten van wegen en rivieren bleken ook belangrijk voor het ontstaan van steden. Naarmate het verkeer drukker werd, werden er reglementen uitgevonden om op kruispunten niet tegen elkaar te botsen. In de scheepvaart bedacht men dat wie van rechts kwam (daar hing de groene vlag) voorrang heeft op wie van links kwam (daar hing de rode vlag). Vandaar onze groene en rode lichten. Ondertussen zijn er nog veel andere tekens bijgekomen om ongelukken te vermijden. Verkeersborden, wegmarkeringen, zebrapaden, haaien-tanden...

Kruispunten dienen echter ook ter oriëntatie. Daar staan de richting-aanwijzers. En nog steeds oriënteren we ons op de kruispunten. GPS-coördinaten zijn niets anders dan denkbeeldige lengte- en breedtegraden. Een mooi beeld van het leven... Op de kruispunten in het leven moeten we keuzes maken. We moeten afspraken maken en bepalen waar we staan en waar we heenwillen. We dienen op onze levens-GPS zélf de coördinaten in te geven. Het getuigenis van apostelen en profeten kan ons daarbij tot gids dienen. Of we die richting dan ook inslaan, is onze eigen beslissing. Aan ons de keuze.

dr. Guy LIAGRE,
synodevoorzitter.

Veertig dagen...

*Veertig dagen nog tot Pasen
tot de winter is gegaan
en het lengen van de dagen
kou en duister gaan verjagen
en het leven op zal staan.
Veertig dagen, weken, jaren
wachten, weten en ervaren
dat iets nieuws, verandering
met vreugd en moeite samenging.*

Zo klinkt het begin van het oratorium *Als de graankorrel sterft*, met teksten van Marijke de Bruijne (1996): voor de veertigdagentijd en Pasen. Op woensdag 22 februari beginnen die veertig dagen op weg naar Pasen. Veertigdagentijd of vastentijd. De kleur is donkerder geworden: paars. Ook de kleur kan bezongen worden, zoals in een *lied vol kleuren*, met tekst en muziek van Mar van der Veer:

*Het paars wil inkeer geven / in passie en advent.
Wij hebben in ons leven / ons van God afgewend.
Het paars is ons een teken / van ootmoed en van rouw
tot wij na deze weken / het wit zien van Gods trouw*

De thematiek van de veertigdagen is zo van kleur en sfeer voorzien. Al klinkt mij het laatste lied wat massief in de oren en zou ik het graag wat opener willen uitspreken in een gebedsmoment: *Wil ons inkeer geven, als wij ons in ons leven van Jou hebben afgewend*. Niet het verlamdende *wij hebben zwaar gezondigd*, maar het uitnodigende van *als wij kwaad gedaan hebben... geef ons dan de kans op iets nieuws, verandering*. Maar misschien geeft een open gebedshouding wat meer ruimte dan een lied dat gewend is om te rijmen?

Uitgaan van kracht

Als ik in de gevangenis van Brugge of leper mensen bezoek, benader ik ze niet als *nou eenmaal slechte mensen*. Ik ga ze tegemoet als medemens, zoekend naar wat goed is in deze andere mens. Net zoals ik dat graag ook naar mijzelf toe zou willen. Noem het maar het samen zoeken naar dat *fragment van God* (Abel Herzberg), er van uitgaande dat ieder mens, net zoals ik, geboren is om aan het licht te komen. De dagen van inkeer en berouw gaan uit van de kracht die er in een mens aangewakkerd kan worden. Zo ging Jezus de woestijn tegemoet, bewogen door Geestkracht. Vandaaruit het verlangen: *"Kome over ons die Geest, uw kracht tot vrede. Geef het kwaad geen macht over ons"*.

Ook de veertig dagen komen niet zomaar zwaar uit de lucht vallen. Ze worden voorafgegaan door geboorte en liefdevolle groei. Met het verhaal van een kind dat groeide in wijsheid en kracht en dan met liefde tevoorschijn komt. Na verwachting en geboorte (advent en kerst) komt de tijd van verschijnen (epifanie): hoe ons mens-zijn tevoorschijn wordt geroepen en mag groeien in vertrouwen, liefde, hoop. Ook weer bezongen in een lied (gezing 166/ tekst: H.Oosterhuis):

*Hij daalt ootmoedig in het water/de vogel Geest komt aangesneld,
God heeft in hem zijn welbehagen/ en alle zaligheid gesteld:
Tegen de stroom staat Hij ten teken/ hier wordt des levensloop gewend,
het blinde lot gestuwd tot zegen, wij zijn tot in de dood gekend.*

Gekend zijn van kindsbeen aan, met geestkracht gevuld, met liefde ontvangen en getogen. Je ziet deze mens rondgaan om dat ieder ander mens ook te gunnen, aan te reiken: opstaan en met (nieuw) vertrouwen leven gaan: opnieuw geboren en getogen, weer licht ontstoken in de nacht.

De nacht in

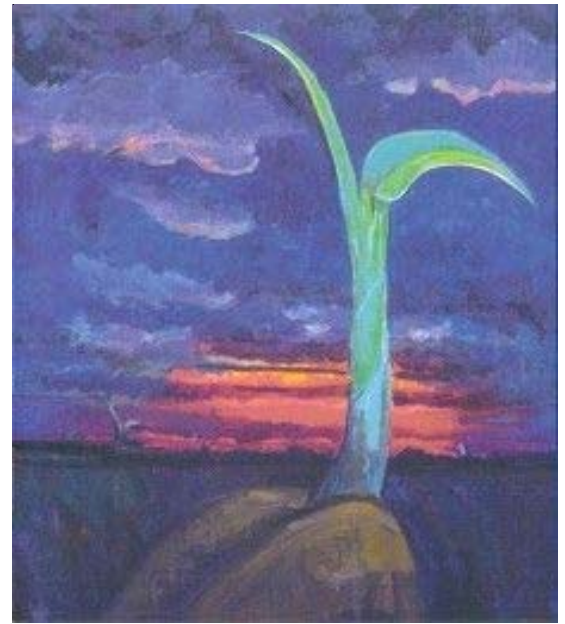
Maar waar blijf je als mens, als je leven geen leven meer is? Door slavernij of ander opgelegd gedoe? Door ballingschap of welk soort vervreemding dan ook? Door gemaakte of aangeprate schuld? Zonde toch van een mens. Hoezo aangesproken op je kracht? Je kunt nog bij de pakken neer gaan zitten.

Zo is de sfeer van de lezingen in de komende veertigdagentijd. Ezechiël kan daarin een hoofdrol spelen, volgens onze (oecumenische) leesroosters. Het volk lijkt een *dal vol dorre doodsbenederen*: mijn volk dat geen hoop en moed meer heeft! En dan klinkt er in zoveel radeloosheid een stem: Ezechiël, ga recht op je voeten staan, mensenkind, opstaan geblazen. Goed om je heen zien, dan zie je die mensen die altijd weer slachtoffer zijn van de spelletjes van anderen. Wie zijn er tot op vandaag de dupe van wat heet *crisis*? Wie, door de bank genomen?

Voor hen graag bemoediging, zorg, troost, uitgaande van hun vaak zo ontkende kracht. Maar er zijn ook de mensen die het er op aan lieten komen en de ellende lijkt niet te overzien: eigenwijs als altijd, koppig, hardnekkig, niet geluisterd naar de goede woorden.

Sta op, lieve ziener, vreemde visionair: om samen met het volk van mensen te gaan zien hoe je uit dit dal kunt komen, met nieuwe moed, hoop, vertrouwen.

Het zijn de twee kanten van de bezinning in *moeilijke tijden*: aan de ene kant de terechte kritiek op wat ze (herders? leiders?) hebben aangericht; aan de andere kant de even terechte vraag: waar was ons vertrouwen dat het anders kan? Om met de Schriften weer op (ander!) verhaal te komen?!

Inkeer

Inkeer is niet: elkaar aanzeggen dat we nou eenmaal fout bezig waren, van zie je nou wel. Maar zien, in gaan zien, doorzien hoe herders fout bezig waren (zij? wij? en hoe kwam dat?) en schapen zich lieten meesleuren (wij? zij? hoe kan dat?) en hoe je, op grond van de krachtige verhalen, weer op de been kunt komen, opnieuw lerend als in de woestijn. Veertig, het getal van een levensperiode, die ons helpt om in *woestijntijd* levend water tevoorschijn te roepen (te beginnen voor wie letterlijk dorst heeft) tegen de harde klippen op; en brood en leven zo te delen (niemand tekort aan levensmiddelen), dat we weer met liefde en verwondering kunnen vaststellen: eindelijk weer hemelbrood. Met leefregels die ons bevrijden van hebzucht, hardnekkigheid, jaloezie en zoveel meer. Uitgaande van die uitnodigende stem: Mijn Naam klinkt naar bevrijding; die ons verlangend doet vragen, roepen: wek uw kracht en kom ons bevrijden.

En dan in plaats van te gaan navelstaren: *“Blijf niet staren op wat vroeger was, sta niet stil bij het verleden. Ik, zegt hij, ga iets nieuws beginnen. Het is al begonnen, merk je het niet?!”* (Jesaja)

Met vasten-overtuiging

Het is al begonnen. Op de vierde zondag van deze bezinningstijd (dan is het al weer maart) zijn we over de helft en valt het licht van Pasen (levenskracht) al binnen: paars wordt rozerood. En zo kan deze vastentijd tekenend zijn voor ons hele bestaan. Vasten is leeg worden om vol te worden van iets anders. Leeg van vanzelfsprekend *hebben en houden*, vol van liefhebben en houden van (zondag werelddiaconaat! Met recht!), geledigd van (voor-)oordelen om vol te stromen voor behoud van leven, leeg van minderwaardig denken over onszelf of anderen, vol worden van elk *fragment van God*.

Verteld wordt hoe Jezus in het volle licht wordt gezet, alweer op een berg: op de hoogte met Mozes en Elia, en een stem die zegt: Zo zie ik je graag, lief mens! Hoe hij dan afdaalt, het dal in en een jong mens ziet, bevangen door dodelijke angst en mensen die daarover veel te praten hebben. Een ouder die om hulp roept en een hart dat bewogen is: met zoveel ongekende liefde volgestroomd, dat het onmogelijke mogelijk wordt, bij God: geen kind meer bang of ooit alleen, zon en warmte om ons heen. Van die vrede blijven dromen. Is het niet Ezechiël? Goede wachter op de morgen!

Oasen in de Veertigdagentijd

het hier op aarde het Beloofde Land (nog) niet is.

Gedenkteken

Maar de zondagen verheffen zich, middenin de woestijntijd, even boven de woestijn uit en zijn daarin als *vluhtheuvels* en groene *vrijplaatsen* om op adem te komen en dorst te lessen. En daarom tellen ze niet mee als *woestijntijd*. Want de zondag, joods uitgedrukt: de sabbat, de dag des Heren, is het Bijbelse gedenkteken en daarnaast ook de belofte dat wij niet voor de woestijn en de slavernij geschapen zijn. Dat God de woestijn, de slavernij niet wil, de ellende, de strijd,

de oorlog, de onvrede, ziekte en verdriet. De ellende niet die mensen overkomt en elkaar aandoen. Maar dat we ons herinneren en bedenken dat we, dwars door de woestijn heen, op weg zijn naar het land van Gods Goede Aarde, waar de mens leeft naar Gods bedoeling.

Belofte én appèl

En zo is de veertigdagentijd bij uitstek ook een tijd van (her)oriëntatie, waarop we ons bezinnen op de vraag: welke wegen leiden naar de slavernij en welke gaan in de richting van de bevrijding? Kortom, naast belofte is de Veertigdagentijd ook appèl: namelijk dat we die weg uit de slavernij, uit kwaad en ellende, uit onrecht en onmenselijkheid, dan ook zoeken en inslaan. Op naar een betere wereld. Op naar het land zoals God dat bedoeld heeft: het Koninkrijk van vrede en recht.

ds. Ernst VEEN, predikant te Leuven.

Wiskunde

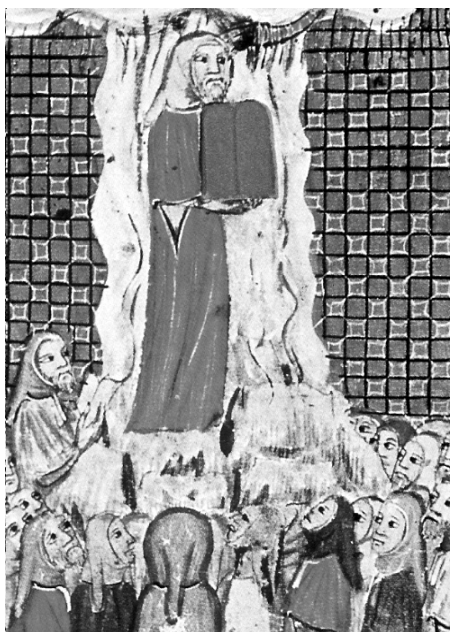
Misschien heeft de wiskundeknobbel onder u het al ontdekt. Geteld vanaf Aswoensdag, de dag dat de Veertigdagentijd voor Pasen begint tot en met Pasen, zijn... 46 dagen. Hoe kan het dan dat men spreekt van 40 dagen? Wel, dat komt omdat men de zondagen niet meetelt. Telt u maar na: vanaf 22 februari t/m 8 april zijn, de zondagen weggelaten, precies 40 dagen.

Oasen

Maar waarom worden de zondagen niet meegeteld? Dat heeft te maken met het feit dat die 40 dagen worden beschouwd als tijd-in-de-woestijn, waarbij de zondagen (*de dag des Heren*) als...oasen zijn.

Woestijn

Het getal 40 verwijst naar de veertigjarige omzwerving van de joodse slaven in de woestijn en ook bijvoorbeeld naar de veertig dagen en nachten die Jezus in de woestijn doorbracht. En zo herinnert de Veertigdagentijd ons eraan, als wij dat uit eigen ervaring al niet wisten, dat de weg naar het Beloofde Paasland in deze wereld niet over een geplaveide route gaat. Dat de uitweg uit de slavernij naar de bevrijding, een moeilijke weg is van veel zoeken en dwalen, strijd en teleurstelling, kommer en kwaad. Dat

Sinds Mozes op de Sinai

de joodse traditie in het heilige land

05 - Bet Sjammai en Bet Hillel

Hillel en Sjammai waren niet alleen individuen, zij waren ook stichters van scholen (hui-

zen; bet) waarin het onderricht van de leraren verder werd ontwikkeld na hun dood. Vergeleken met het weinige dat bewaard werd over de beide leraren, wordt men overspoeld door een vloedgolf van gegevens betreffende de beide scholen. Voor het geheel van de rabbinica telt men volgens Sh. Safrai meer dan 350 controversen tussen de beide scholen. Deze handelen vooral over de gebeden, het afzonderen van de tienden, het huwelijk en levietische reinheid. Bij deze controversen is het dikwijls zo dat Bet Sjammai het strenge conservatieve standpunt voorstaat en Bet Hillel het meer welwillende progressieve. Er zijn echter heel wat uitzonderingen. In ongeveer 50 geschillen van de 350 verdedigt Bet Sjammai de milde zienswijze en Bet Hillel de strenge.

Een voorbeeld. Een oude tekst (mBerachot 8) somt alle verschillen tussen de beide scholen op in verband met de maaltijd. In acht geschilpunten doet de ene school precies het omgekeerde van wat de andere doet. Zo stelt Bet Sjammai dat men eerst de zegenbede over de dag (sabbat of feestdag) uitsprekt en dan die over de wijn. Bet Hillel keert de volgorde om. Voor Bet Sjammai wast men eerst de handen en vult dan de beker. Bet Hillel keert het om. Bet Sjammai leert dat men het servet van de handen op de tafel legt. Bet Hillel zegt op het kussen. En zo kan men doorgaan...

Een zeer belangrijke controversen gaat over de echtscheiding. Wanneer is echtscheiding toegelaten? Het belangrijkste bijbelvers daarover is Deuteronomium 24,1. De beide scholen interpreteren dit vers echter verschillend. Bet Sjammai blijkt strenger te zijn voor de man, maar vriendelijker voor de vrouw. Bij Bet Hillel is het juist andersom.

Bet Sjammai zegt: een man mag niet van zijn vrouw scheiden tenzij hij wel degelijk een zaak van

seks over haar gevonden heeft, want er is gezegd (Deut. 24,1) *...want hij vond aan haar een 'onbehoorlijke zaak'* (Hebr. *èrwat davar*).

Bet Hillel zegt: (Hij mag van haar scheiden) zelfs wanneer zij zijn eten liet aanbranden, want er is gezegd (ibid.) *...want hij vond aan haar een 'onbehoorlijke zaak'* (Hebr. *èrwat davar*).

Rabbi Aqiba zegt: [...] (mGittin 9,10).

Bet Sjammai staat echtscheiding enkel toe wanneer de echtgenote seks gehad heeft met een andere man, het gaat dus om echtbreuk van de vrouw. De school leest dit in de uitdrukking 'onbehoorlijke zaak'. *Èrwa* betekent eigenlijk de geslachtsdelen en men kan zo vertalen 'seksuele handelingen'. Bet Hillel is het daarmee eens, maar vindt dat de echtgenoot ook in andere gevallen mag scheiden, zoals het laten aanbranden van het eten. Ook deze school beroept zich op de uitdrukking 'onbehoorlijke zaak' maar scheidt de woorden. 'Geslachtsdelen' slaat dan op echtbreuk en 'zaak' op andere (onaangename) dingen die de man bij zijn vrouw vindt. Rabbi Aqiba (*ca.135) gaat verder in de geest van Bet Hillel en voegt nog meer dingen toe...

Men zou kunnen denken dat eens te meer de Sjammaïeten conservatief zijn en de Hillelieten progressief. Maar hier, bij de echtscheiding, gaat de redenering niet op. De Griekse teksten van het jodendom (Philo en Josephus) maken duidelijk dat het traditionele gebruik overeenstemt met de positie van Bet Hillel. Bet Sjammai innoveert en wil de vrouw beschermen tegen de willekeur van haar man.

Bij deze massa controversen tussen de twee scholen mag men geen inschattingsfout maken. Bet Sjammai en Bet Hillel stonden niet als gezworen vijanden tegenover elkaar. De teksten vertellen juist het omgekeerde. Bet Sjammai had geen problemen met het huwen van vrouwen uit Bet Hillel en omgekeerd. Ook hadden de beide scholen geen problemen met het lenen van elkaars keukengerei voor de bereiding van rein voedsel (mJebamot 1,4).

dr. Gerard F. WILLEMS

“Maak U geen gesneden beelden”

De Uittocht uit Egypte is het brandpunt, het midden, van de bijbelse heilsgeschiedenis. De verlossing van Israël uit de slavernij zet een beweging van bevrijding in gang die door Jezus Christus alle volkeren bereikt en doorgaat tot op vandaag. De Tien Geboden zijn de handleiding waarmee wij die bevrijding in ons leven en in onze wereld voortzetten. Dat het aanwijzingen voor het leven zijn en geen dwangmaatregelen, veronderstelt dat wij ze ook kunnen doen, wanneer wij vertrouwen op de Heer van de Exodus.

Het Tweede Gebod gaat over *de gesneden beelden*, die mensen vroeger, maar ook nu nog wel, maakten van iets *dat bóven, of óp, of ónder de aarde was* en vereerden als afbeelding van de hoogste Macht. Het gaat in dit gebod dus over hoe wij ons God voorstellen en daar horen óók de door ons uitgedachte voorstellingen bij, die wij wel niet in hout of steen, maar wel in ons hoofd hebben en die lang niet altijd bijbels zijn. Mensen namen afscheid van het geloof, omdat zij hadden geleerd dat God een heel strenge vader was of omgekeerd een machteloze Sinterklaas. Het gebod verbiedt deze, omdat God in de Exodus heeft getoond wie Hij voor ons is, een Heer die ons voorgaat, die wij navolgen en in de wisselende levenssituaties mogen vertrouwen ons te bewaren. Het gebod beschermt ons dus niet alleen tegen allerlei ver-

borgen goden die bijvoorbeeld via de klimaatsverandering en de bankencrisis over ons willen heersen, maar stelt ons voor onze verantwoordelijkheid in deze en schept tegelijk ruimte voor onze ongehinderde aanbidding voor het mysterie van Gods liefde: “Heer, U kent mij, U doorgrondt mij, ... Wonderlijk zoals U mij kent, het gaat mijn begrip te boven” (Ps.139). De geloofspraktijk is daarom een *éducation permanente* door het Woord, dat wij dagelijks lezen en met elkaar *bespreken*, thuis en in de kerk. Want in Zijn Woord gaat God met ons mee door het leven. De Joden noemen dit mysterie de heilige *Shekinah* en zij spreken de eigen naam van de Eeuwige nooit uit. Toch

is Hij voor hen zó nabij, dat zij bijvoorbeeld geloven dat waar een vrouw en een man in liefde één zijn, de *Shekinah* tussen hen in rust. Zijn wij in dit geloof niet dicht bij het mysterie van de vleeswording van het Woord Gods (Joh.1:14)? De Opgestane Heer Jezus is voor ons christenen daarom de *Ikoon* (beeld) van God (Col. 1:15), toch handhaaft Jezus het 2de gebod, wanneer Hij tot Maria in de hof zegt “Houdt mij niet vast”, dat wil zeggen, “Vertrouw Mij”.

Het 2de gebod wil ons dus vrijmaken van verkeerde bindingen. Die kunnen wij in ons leven oplopen door aangeleerde onwaarheden, door *opkijken naar... of neerkijken op... en*

nog veel meer. Dat God ons midden in ons leven *toevallig* in Zijn Woord tegemoet komt, zoals Mozes bij het Brandende Braambos en de herders bij een voederbak in Bethlehem overkwam, en ons Zijn liefde bekend maakt, is het enige *beeld* van God, dat onze vereering en volle vertrouwen waard is. Hoe zielig zijn in vergelijking hiermee de gevallen reputaties van de *Gevalen Helden* uit Knack's jaaroverzicht: Dehaene, Stevaert, Berlusconi, Moebarak, Dominique Strauss-Kahn, zelfs een wetenschapper en een politieke twitteraar; onaantastbaar waren zij en nu?

Dat het Exodusgebeuren onze geschiedenis nog steeds voortstuwt op de weg naar bevrijding kunnen wij daarom ook in de vele omwentelingen in de Arabische Lente herkennen, die allen in feite gewoon het 2de Gebod gehoorzaamden en zo hun menselijke waardigheid herwonnen. Die waardigheid inspireert ons van Godswege om, net als de 80-jarige Mozes, de afgoden te ontmaskeren en de bevrijding te realiseren.

Ds. Peter JANSSEN.

Waar is het beeldverbod gebleven?

'a telling story'

Bovenal bemin één God

Zweer niet ijdel, vloek noch spot

Zo begint het versje waarmee rooms-katholieke kindertjes vroeger de tien geboden moesten leren. De alerte protestant roept meteen: *Kijk, ik wist het wel, die roomsen zetten de bijbel naar hun hand. Dat tweede gebod (beeldverbod) kwam hun zeker niet goed uit en daarom laten ze het maar weg en springen gewoon van het eerste gebod naar het derde!* Ho, ho, protestant, niet zo snel! Weet je wel zeker dat zij verkeerd tellen? Misschien heb jij je wel *ver-teld!* De hele oud-kerkelijke, orthodoxe, rooms-katholieke, lutherse en anglicaanse traditie is van mening dat het gebod op het *ijdel gebruiken van de Naam* niet het derde, maar het tweede gebod is; dat met andere woorden het beeldverbod een onderdeel is van het eerste gebod (*geen andere goden aanbidden - Bovenal bemin één God*). Eigenlijk vult wat wij het tweede gebod noemen gewoon die algemene zin wat aan: geen andere goden vereren... ook *niet in de vorm van afbeeldingen* van enig schepsel hoog of laag. Een bijzin dus, geen hoofdzin; een subparagraaf van het eerste wetsartikel. Zoals gezegd: *tellen* is niet onschuldig: het leidt tot een gans andere *vertelling*. Veelzeggend is dat Luther deze telling zonder veel bezwaar overnam, hij zag er niets verkeers in. Ook de Anglicaanse kerk en – natuurlijk – de oosters orthodoxe kerk vertellen hetzelfde verhaal (tellen evenzo). Zij allen zien dus – met gradaties – niet zoveel kwaad in afbeeldingen, zolang die maar *binnen de eredienst* van de ene ware God functioneren. Mocht men toch bezwaar aantekenen, dan verwijst men graag naar de 'menswording' van God in Christus, het ware *beeld van God* (*ikoon* in het Grieks), waardoor men het beeldverbod – voorzover het dan nog zou gelden – gewoon naar het verleden verwijst.

Binnen de christelijke traditie zijn het eigenlijk enkel de protestanten in de traditie van Calvijn (hervormd-gereformeerden) en hun nazaten (vrije kerken, evangelicals, pentecostals) die een ander verhaal vertellen, want op een andere wijze tot 10 tellen. Zij hebben de verbodswaarden in vers Ex. 20, 4 en 5 samen genomen en er een apart gebod in gehoord (nr. 2): *Gij zult u geen gesneden beeld maken en gij zult u daarvoor niet buigen*. Zo geteld, staat het verbod op het maken van beelden op zich en in een kwaad daglicht. Volgens deze telling (vertelling) rieken alle beelden – niet alleen afgodsbeelden, ook kerkelijke, stichtelijke beelden – naar afgoderij. Je begint je wel af te vragen: wat was er nou eerst: de opvatting of de telling?

Het kan trouwens nog radicaler. Je kunt de gebiedende wijs *gij zult geen beeld maken* losmaken van het vervolg (*en u daarvoor buigen*), dan wordt het een absoluut verbod op het maken van enig beeld *whatsoever* (*noch van iets in de hemel, noch van iets op aarde, noch van iets uit de onderwereld*). In het Jodendom is er een heel kleine minderheid die dit zo radicaal opvat. De Islam is deze consequentie wel genegen. Op bedehuizen zie je enkel abstracte ornamenten en gekalligrafeerde teksten..., maar ja het leven is sterker dan de leer: buiten de bedehuizen doet ook de islam water in de wijn en buigt voor het beeld.

Ds. Dick WURSTEN.

Alexander Ebersson als havenpastor:

”Een schip is als een klooster”

Op zijn naamkaartje staat Port Chaplain-Zeebrugge met een mail- en websiteadres van sailors-society.org. Het levert hem in de haven van Zeebrugge bijna de status van bezienswaardigheid op. “Bij die havenmensen krijg je niet meteen het volle vertrouwen, je moet er een tijdje flink voor werken.” Maar Alexander Ebersson is meer dan een ‘matrozenkapstok’, hij werkt ook als predikant voor De Hoeksteen, de protestantse gemeente in Knokke-Heist.

Hij wil niet alleen op de foto, “daarvoor zijn de medewerkers van het Seaman’s Centre veel te belangrijk”, lacht hij knipogend naar Marcel, Hubert en Anita. Even later komt Rita langs, een vrijwilliger die met het busje de zeelui op de schepen ophaalt om ze een paar uur service en vakantie te bezorgen in het zeemanshuis van Zeebrugge. Ook zij moet op de foto, protest is niet toegelaten. “Weet je, mijn vader was destijds predikant in Gent-Rabot en in de Lange Winkelstraat in Antwerpen en dat maakt mij als Nederlander tot een kind van het Vlaams-Belgisch protestantisme. Niet uit traditie of uit gewoonte, niet omdat de bijbel litterair of kennismatig ook zo interessant is, maar om de innerlijke mens. Bij mij is dat – met een ouderwets woord – roeping, overtuiging, geloof. Dan maakt het niet uit of je voor veel of weinig mensen preekt en zorg draagt. Dan gaat het over de kwaliteit van de levens.” Alexanders ogen blinken als hij vertelt over zijn dubbeljob aan de kust, die hij opnam nadat hij als godsdienstleraar en predikant in Roeselare werkte. Het was de verscheidenheid van de zeehaven die hem aantrok: “Hier vind je Oekraïne en Roemenië, Indonesië en de Filippijnen in één boot verenigd. Precies dat is zo leuk in combinatie

met de zorg voor de kerkgemeenschap van Knokke-Heist die er voor koos meer present te zijn in de samenleving.”

Alexander beseft dat zijn havenwerk vooral op diaconale inzet steunt maar het is ook meer dan dat, alhoewel zijn drijfveer nooit opdringerig is. “Ik moet de mensen er niet om vragen, zij vragen mij naar gevoelige onderwerpen. Zo’n contact met een zeeman begint stevast met een algemeen ‘Hoe is’t? Waarmee ben je bezig?’ Maar één keer het ijs gebroken gaan ze met het busje van Rita wat graag mee naar het Seaman’s Centre voor een stevige babbel of een telefoontje naar huis. Daarna

krijg je de verhalen te horen over de kinderen, over de moeilijke situaties thuis en over hun toekomstdromen. Veel van die mannen staan alleen in het leven, ze dromen van een vaste partner maar hoe moet dat met zo’n onregelmatig zeeleven? Waar is God dan in dat alles? Met al die moeilijke vragen moet je hen de weg kunnen wijzen in de 2, 3 dagen dat ze aan wal kunnen. Je leert dan heel sensitief te luisteren. Je komt er misschien wel achter dat niet de kapitein, maar de kok de persoon is die alles weet. Op de vraag: ‘En zijn er soms zieken aan boord?’ krijg je altijd te horen ‘Nee, nooit!’ Want met

zieken aan boord mag een schip niet uitvaren en dat is het ergste wat er met een miljoenenboot kan gebeuren.”

Als *Seaman's Chaplain* kan hij ook wel eens een dagje Brugge organiseren of geeft hij het adres van een Roemeense winkel waar je thuiskranten kan krijgen. “Weet je, zo'n schip is als een klooster, je zit daar wekenlang opgesloten zonder contact met de buitenwereld en wij mogen die eenzaamheid doorbreken met een lach en een verhaal. Wij aalmoezeniers mogen laten zien dat we in hen echt geïnteresseerd zijn, want de menselijke factor wordt in de haven nogal eens verwaarloosd door de enorme tijdsdruk, ook bij het havenpersoneel. Wij komen er voor de zeelui zonder dat we iets willen verkopen. Dat is in deze tijd en op die plaats een sterk verhaal.” Alexander werkt veel alleen maar krijgt ook veel steun van de vrijwilligers van het Seaman's Centre en van de collega's in Antwerpen en in Southampton aan de Zuid-Engelse kust. Daar treffen de aalmoezeniers van de Sailor's Society elkaar regelmatig voor onderling overleg en steun aan elkaar want ook aalmoezeniers zijn maar mensen en willen voor de soms hartverscheurende verhalen ook een deskundig klankbord vinden.

Het werk in de gemeente Knokke-Heist zorgt voor evenwicht in zijn taak. “Bijbels onderwijs en diaconaat komen op een praktische manier bij elkaar. Kijk, daar wil ik nu eens echt iets mee doen!”

Dominee Alexander Eberson was voordien ook godsdienstleraar in Oostende en Brussel. Tijdens zijn seminarie/kerkelijke opleiding heeft hij stages gelopen in de rust- en ziekenhuizen in Antwerpen en mocht hij meehelpen in de protestantse gemeentes van Denderleeuw en Mechelen-Zuid.

Mark GORIS

Studiefonds: Ik help een kind

Ook in het nieuwe jaar 2012 vragen wij uw financiële steun voor het Studiefonds *Ik help een kind* ten bate van de armste jongeren van onze partnerkerk in Rwanda. Dankzij dit studiefonds kunnen deze jongeren hun diploma secundair onderwijs halen.

Daardoor zijn er meer kansen op werk of een vervolgstudie.

Help mee om jongeren van onze partnerkerk in Rwanda kansen op een betere toekomst te geven.

Veel gemeenteleden zijn al jarenlang trouwe donateur. Maar we zijn op zoek naar nieuwe donateurs, die maandelijks, per kwartaal of jaarlijks een bedrag willen overmaken voor dit goede doel. Het jaarlijkse schoolgeld voor één jongere varieert van 150-250 €.

In 2011 is het streefbedrag van 38.000€ weer gehaald! Het totaal van de stortingen was **39.239,73€** inclusief de postzegelactie (600€) en de actie verkoop Hugenotenkruisjes (440€). Hier zijn wij erg blij mee. Dank aan alle goede gevers m/v!

Marie Louise Tuyisenge (foto) is één van de gelukkigen, die gesteund werd uit het Studiefonds. Hier ziet u haar achter haar bureau in het gezondheidscentrum dichtbij haar huis, waar zij al een tijd werkt.

Als onze contactpersoon Thérèse Gasenge haar ontmoet, dan komt ze altijd weer terug op de dankbaarheid, die ze voelt tegenover de donateurs van het Studiefonds *Ik help een kind*.

Protestantse Solidariteit
Brogniezstraat 46 - B-1070 Brussel
o.v.v. 'Ik help een kind'
(Fiscaal attest vanaf 40 Euro)
Nr. IBAN: BE 15125930204530
Code BIC: CPDHB71

Bij voorbaat hartelijk bedankt namens de Werkgroep *Ik help een kind*
Voor meer info - Greet Heslinga: 02-767 70 88 of
e- mail greetheslinga@skynet.be

Het geheugen van de kerk (1)

Elk mens gaat een eigen weg door het leven en het is die weg die zijn leven uniek en onherhaalbaar maakt. Zelfs identieke tweelingen zijn daarom verschillende mensen. En zelfs als je een groot deel van de geschiedenis met een ander deelt, dan nog beleef je diezelfde dingen anders en *zijn* ze dus in zekere zin ook anders.

Enfin, voor ik me verlies in vaagheden: wat ik zeggen wil is dat het verleden een mens maakt tot wie hij is. In de herinnering (al dan niet vertekend) zijn de dingen die voorbij zijn, dus nog actueel. Sterker nog: ze bepalen voor een groot stuk hoe je je in het heden voelt en wat je in de toekomst dus nog worden kunt of zult. De mens is niet absoluut vrij om zijn eigen leven te ontwerpen. Dat wordt door heel veel dingen bepaald (fysieke, psychische, intellectuele en praktische vaardigheden (talenten en handicaps dus)) en dus ook door zijn verleden. Geven we ons daar geen rekenschap van, dan hollen we onszelf voorbij, verliezen we ons in dagdromen, of raken we gefrustreerd.

Die bijzondere levensweg van ieder mens, vastgelegd in zijn geheugen, bestaat niet alleen in ons geheugen, gelukkig maar. Nee: ze is altijd

ook deels een gedeelde herinnering (met anderen) en is *objectief* verankerd in een aantal uiterlijke steunpunten, zoals daar zijn: bijzondere foto's, diploma's, hypotheekaktes, persoonlijke brieven, een kindertekening, erfstukken, rariteiten... kortom het *familiearchief*. Het bewaren van deze dingen vinden wij meestal heel belangrijk. Hoe velen zeggen niet: *Als het huis afbrandt, dan neem ik zeker de foto's van vroeger mee!* Veel dingen zijn vervangbaar, maar *dingen met een verhaal* niet. De waarde zit hier helemaal in de toegevoegde (emotionele) waarde.

Ook de kerk, plaatselijk en landelijk, heeft een geheugen. Dat zit vooreerst in de mensen zelf. Hun verhalen, hun herinneringen. Je zou dat het collectieve geheugen van de kerk kunnen noemen. Zolang die verhalen doorverteld worden, is het verleden present en weet ook de huidige kerk vanwaar ze komt. Net als bij de individuele mens, wordt ook de kerk voor een deel bepaald door zijn verleden. Ook daar geldt dat een kerk niet om het eender wat kan worden, gewoon op grond van een besluit. Daar zijn ook bepaalde materiële beperkingen, daar zijn ook bepaalde fysieke, psychische, intellectuele en praktische vaardigheden (talenten en handicaps) en daar is ook het verleden. Ik herhaal de zin die ik boven schreef: *"Geven we ons daar geen rekenschap van, dan hollen we onszelf voorbij, verliezen we ons in dagdromen, of raken we gefrustreerd."*

De uiterlijke steunpunten, die we als individuele mens hebben, heeft de kerk ook. Naast bijvoorbeeld het kerkgebouw (een niet te onderschatten familiestuk, vaak met meer toegevoegde dan reële waarde) en enkele stukken die de mensen thuis bewaren (doopkaart, een bijbeltje) is er het officiële kerkelijk archief. Gezien de omvang van de 'geestelijke familie' spreekt het voor zich dat dit 'familiearchief' zich op meerdere plaatsen tegelijk bevindt. Feitelijk zitten in het kerkelijk archief zelfde soort zaken als in een familiearchief: foto's van het kerkelijk leven van vroeger, bewijsstukken van doop, belijdenis, huwelijk, ledenregisters. En natuurlijk officiële juridische stukken: actes

aangaande het gebouw, het orgel, personeel, notulen van kerkenraad en bestuursraad, belangrijke correspondentie, reglementen. Maar ook heel persoonlijke stukken: het persoonlijk archief van een dominee, de 19e eeuwse muziekboeken van de organist, programmaatjes van kerstvieringen, een krantenartikel.

De kwestie die ik aan de orde wil stellen is: als individueel levende mensen zijn wij gehecht aan ons *familiearchief* (we redden het uit de brand desnoods); zijn wij als kerkelijk verantwoordelijken ook zo begaan met het kerkelijk archief? Of denkt u dat op dat terrein geheugenverlies niet schadelijk is voor de (geestelijke) gezondheid? En – gesteld dat u mee bent met mijn redenering – waar moeten we dan op letten? En wat kunnen we dan concreet doen?

Daarover een volgende keer meer.

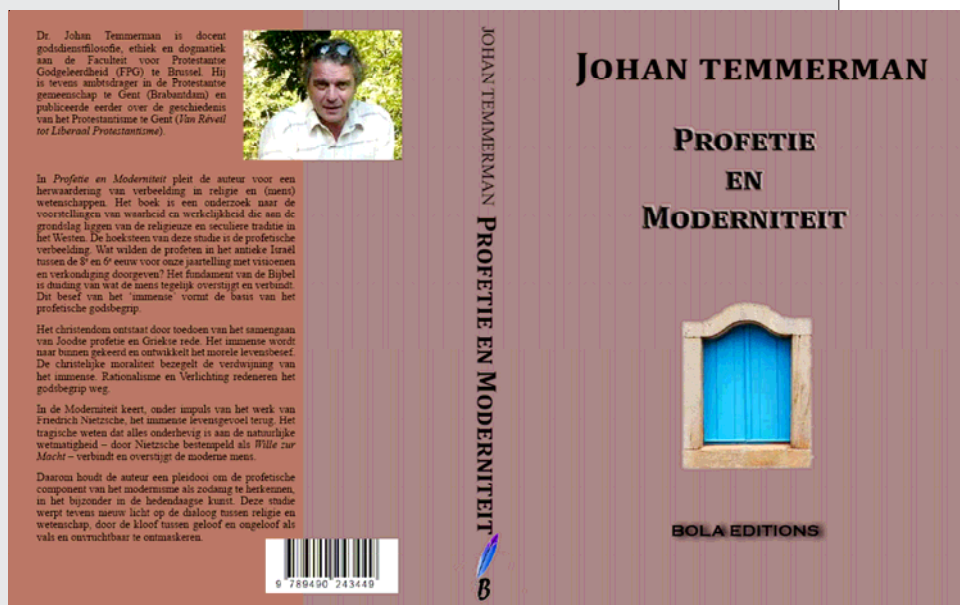
ds. Dick WURSTEN

Pas verschenen bij Bola Editions:

Profetie en Moderniteit

Deze tekst is het promotie-onderzoek van dr. Johan Temmerman (predikant Gent-Brabantdam). Het uitgangspunt is de profetische verbeelding. De auteur onderzoekt de Bijbelse gegevens en beschrijft de verschillende visies die in de loop der eeuwen zijn ontstaan. Vanaf de 19e eeuw ontstond de modernistische visie op Bijbel en profetie, waarin de kloof tussen geloof en wetenschap gaandeweg groter werd.

Deze studie onderzoekt, naast het Bijbelse ook het moderne wereldbeeld aan de hand van de profetische filosofie van Fr. Nietzsche in *Also sprach Zarathustra*. De auteur pleit tot slot voor de waardering van de profetische component in hedendaagse kunst en liturgie.

Het werk is 420 pagina's dun (ISBN : 9789490243449). U kunt het boek bestellen door 29 euro (25 + 4 euro voor verzendkosten) over te schrijven op rekeningnummer IBAN: BE04 3900 9588 2131 BIC: BBRUBEBB

met vermelding *Profetie en Moderniteit*.

Gelieve uw adres duidelijk te vermelden.

Cursus Lekenprediker

Indrukken van een deelnemer

vlr: Francis Van De Walle, Christiaan Buysse, Koen D'haen, Daniël Van Steenkiste, Prof. Jaap de Lange, Harry Sinnaghel (Luc D'Hoe kon er de laatste cursusdag niet bij zijn)

In het najaar van 2011 organiseerde de VPKB de cursus *Lekenprediker*. De volgende onderwerpen werden besproken:

- Dag 1: Kerkdienst en liturgie - Bijbels-oecumenische historische inleiding en Reformatorische historische inleiding (Dr. Guy Liagre)
- Dag 2: Liturgie en spiritualiteit (Dr. J. Temmerman) en Liturgische inleiding (Prof. J.J. de Lange)
- Dag 3: Inleiding in de liturgische ruimte (Dr. Guy Liagre), inleiding in de hymnologie en wat met die 150 (Geneefse) psalmen en het Liedboek? (Dr. D. Wursten) en verschillende soorten liederen: praktisch (Ds. J. Neels en Dr. D. Wursten)
- Dag 4: Inleiding in het Oude Testament (Dr. J. Temmerman) en inleiding in het Nieuwe Testament (Ds. K. Depoortere)
- Dag 5: Inleiding in de homiletiek en inleiding in de Bijbelkunde (Prof. J.J. de Lange)

Elke les werd afgesloten door een korte liturgische viering.

De cursus omvatte dus een hele waaier van interessante onderwerpen, gebracht door en-

thousiaste docenten. Omdat maar 5 dagen gepland waren, werd de cursus samengeperst. In het bijzonder de cursussen liturgische inleiding, homiletiek en inleiding in de Bijbelkunde verdienen praktische oefeningen, waarvoor helaas niet genoeg ruimte was.

Wij waren met 6 cursisten uit 3 kerken (Aalst, Gent-Brabantdam en Vilvoorde). Ieder had zijn eigen reden om deel te nemen: sommigen voelden zich geroepen om voor te gaan in de dienst, anderen gingen reeds voor en wilden zich verbeteren en nog anderen volgden de cursus uit

interesse. Aangezien er de volgende jaren meer predikanten op pensioen gaan dan dat er predikanten afstuderen, zal de VPKB heel creatief moeten zijn om die vacante gemeenten op te vangen. Een beroep doen op lekenpredikers is één van de mogelijkheden, maar er zullen dan wel meer lekenpredikers nodig zijn.

Voor de volgende sessie(s) stellen wij voor om de onderwerpen te spreiden over meerdere dagen zodat er meer ruimte is voor praktische oefeningen. Daarnaast moet men veel meer publiciteit maken en ruimere tijd vooraf, uitdragen via de gemeenten, Kerkmozaïek... om misschien nog meer *gewone* mensen aan te zetten om Kerk vanuit de basis te zijn.

Wij zijn blij en dankbaar dat wij deze verrijkende cursus mochten en konden volgen. Hierbij willen wij de docenten en de VPKB hartelijk danken. Het smaakt naar meer...

Harry SINNAGHEL

De Protestantse Kerk in Roeselare heeft een
vacature voor een

voltijdse predikant (m/v)

Wij zijn een kleine gemeente in een bruisende winkelstad, die midden in het fraaie platteland van West-Vlaanderen is gelegen.

Wij zoeken een predikant, die:

- in God een Almachtige Vader en de Heer Jezus Christus als Heiland ziet, die hij/zij vanuit overtuiging wil volgen;
- vanuit dat geloof in elke medemens de aanwezigheid van deze beide ziet en van daaruit met zijn medemens omgaat;
- graag werkt in een multiculturele gemeente;
- het als een mooie uitdaging ziet om missionair bezig te zijn in een stads- en streek-gemeente;
- graag het jeugdwerk nieuw leven inblaast;
- een teamplayer is en graag samenwerkt met een kerkenraad in een houding van openheid en wederzijds respect.

Wij bieden:

- een warme, open multiculturele gemeente;
- een collegiale kerkenraad;
- een sfeervol kerkgebouw in het stadscentrum als werkplek.

Verdere inlichtingen bij / schriftelijke sollicitaties vóór 28/02/12 aan:

*dhr. H. Houbrechts,
Burg. Wylinstraat 21
8880 Ledegem
Tel. 0479/19.07.74*

Protestantse Omroep vzw

Brognezstraat 44
1070 Brussel

R a d i o

VRT Radio 1
Woensdag 15 februari 2012
20:30

Bijbel actueel: Marcus 2:1-12
"Pak uw bed en ga naar huis"
ds. Bert Beukenhorst

Verenigde Protestantse
Kerk in België
vpkb.be

Colofon

Verantwoordelijke uitgever
Dr. Guy Liagre

Redactieteam
Bea Baetens
ds. Edwin Delen
ds. Ernst Veen
dr. Dick Wursten

Redactieadres:
Brognezstraat 44 - 1070 Brussel
tel.: +32-(0)2-511 44 71
fax.: +32-(0)2-510 61 74
E-mail: kerkmozaiek@vpkb.be

Website :
<http://www.vpkb.be>

Prijzen Kerkmozaïek

- Individueel abonnement: 15,00 euro
- Groepsabonnement: 12,50 euro
(vanaf minimum 5 exemplaren naar éénzelfde adres)
- Steunabonnement: 20,00 euro

Vorige nummers Kerkmozaïek
<http://www.hipgo.be/kerkmozaiek/>

Storten
kan op rekeningnummer 068-0715800-64 van de Verenigde Protestantse Kerk in België,
Brognezstraat 44 - 1070 Brussel.
IBAN BE29 0680 7158 0064
BIC GKCCBEBB

De redactie behoudt zich het recht voor om bepaalde artikelen niet te publiceren, indien nodig in te korten en/of redactioneel te bewerken. Zij is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de artikelen en slechts ten dele voor de stijl.
Organisaties en tijdschriften, niet behorend tot de VPKB, die artikelen uit het maandblad Kerkmozaïek geheel of gedeeltelijk wensen over te nemen of te bewerken, dienen dit schriftelijk aan te vragen op het redactie-adres.

Sluitingsdatum volgende Kerkmozaïek :
15 februari 2012.

Concerto delle donne

Unieke evocatie van een privé-concert aan het hof van Ferrara rond 1600
Madrigalen voor vrouwenstemmen o.l.v. Willem Ceuleers

Antwerps Collegium Musicum
Zondag 5 februari 2012 om 15u00
Johanneskerk - Laatgoedstraat 60, Genk

Ferrara, 1579: in het kasteel van de hertog weerklinkt virtuoos gezang. Drie vrouwenstemmen wedijveren met elkaar om een gegeven melodie zo uitbundig en elegant mogelijk te versieren. De jonge hertogin, Margherita Gonzaga, net gehuwd, geniet van de muziek van deze giovani virtuose. Haar echtgenoot, Alfonso geeft zijn hofcomponist, Luzzasco Luzzaschi, opdracht om muziek voor dit vrouwen-ensemble te schrijven. Prominente gasten uit binnen- en buitenland worden meegetroond naar de kapel waar de dames (eerst amateurs, hofdames, later professionals) steeds vaker moeten optreden en al snel spreekt heel Italië over deze toch wel heel bijzonder zanggroep, het *concerto delle donne*.

inkom vrij / vrijwillige bijdrage
Info 089-208814